

Sayın Başkan, Değerli Meclis üyeleri, Basınımızın seçkin temsilcileri, Hepinizi, şahsım ve yönetim kurulu adına saygıyla selamlıyorum.

Değerli Meclis üyeleri, konuşmamda ağırlıklı olarak 2009 yılı değerlendirmesi ve 2010 yılı beklentilerimiz üzerinde duracağım. 2009 yılının son aylarına ilişkin istatistikler henüz açıklanmadığı için değerlendirmelerimiz elbetteki bazı tahminlere dayanacak. Ancak, 2009 yılının hem dünya hem de ülkemiz için çok zor bir yıl olduğunu teslim etmemiz gerekiyor. Çünkü, Ağustos 2007'de ABD'de mortgage piyasasında başlayan ve 2008 Eylülünde Lehman Brothers'ın batmasıyla derinleşen finansal kriz, reel ekonomi üzerindeki esas etkisini 2009 yılında göstermiştir. II. Dünya Savaşından beri dünya ekonomisi ilk kez 2009 yılında küçülmüştür. Küresel ekonomiye entegre olmuş, mal ve sermaye akımlarına açık bir ekonomi olan Türkiye de küresel krizden derin bir biçimde etkilenmiştir. 2008'in son çeyreğinde küçülmeye başlayan ekonomi dört çeyrekte küçülmektedir. Ekonomi yılın ilk çeyreğinde yüzde 14,7, ikinci çeyreğinde yüzde 7,9, üçüncü çeyreğinde ise yüzde 3,3 küçülmüştür. Yılın ilk dokuz ayındaki küçülme ise yüzde 8,4'tür. Yılın son çeyreğinde ise, baz etkisinden dolayı, çok az da olsa pozitif bir büyüme görebiliriz. Eğer yılın son çeyreğinde sıfır büyüme olursa 2009 yılını yüzde 6'lık bir küçülmeye kapatacağız. Bu baz etkisini birçok ekonomik göstergede göreceğiz. Bundan sonra açıklanan birçok ekonomik veri bir önceki yıla göre büyüme sergileyecek. Önemli olan bu büyümenin ne kadar güçlü olacağı.

Değerli Meclis üyeleri,

Dünya ekonomisindeki küçülmeye paralel olarak dünya ticaret hacmi de 2009 yılında yaklaşık yüzde 10 daralmıştır. Bu daralmadan biz de nasibimizi aldık. Başta AB olmak üzere gelişmiş ülkelere yaptığımız ihracat, o ülkelerdeki ekonomik daralma nedeniyle sert bir biçimde düşmüştür. Ekim ayında 12 aylık ihracatımız yüzde 26 geriledi. Ancak, biraz önce sözünü ettiğim baz etkisinden dolayı Ekim ayında, 2008 yılının aynı ayına göre ihracat yüzde 4 artarak 10 milyar dolar, ithalat ise yüzde 15 azalarak 13 milyar dolar oldu. Aynı dönemde dış ticaret açığı yüzde 51 azalarak 2,6 milyar dolara geriledi. 2008 Ekim ayında yüzde 65 olan ihracatın ithalatı karşılama oranı, bu yıl yüzde 80'e yükseldi. Düşen dış ve iç talebe bağlı olarak sanayi üretimimiz de geriledi. 2008 Ağustosunda düşmeye başlayan sanayi üretimi Şubat 2009'da dibe vurmuş ve ancak Ekim ayında yüzde 6,5 artarak geçen yılın üzerinde bir üretim düzeyine ulaşabilmiştir. Ekim ayında üretim, bir önceki yılın aynı ayına göre Madencilik ve Taşocakçılığında yüzde 5,2, İmalat Sanayiinde yüzde 6,6, Elektrik, Gaz ve Su'da yüzde 6,4 artmıştır. Ekim ayında bir önceki yılın aynı ayına göre en yüksek artış yüzde 11 ile Ara Mali İmalatında görüldü. Üretim, Dayanaksız Tüketim Mallarında yüzde 8,1, Dayanıklı Tüketim Mallarında yüzde 7, Enerjide yüzde 1,9 oranında artarken Sermaye Mallarında yüzde 3 oranında düştü. Ancak, sanayi üretimindeki toparlanmanın niteliği ve sürdürülebilirliği konusundaki endişelerimiz devam etmektedir.

Kasım ayında kapasite kullanım oranı toplam imalat sanayiinde, geçen yılın aynı ayına göre 2,2 puan, bir önceki aya göre de 1,1 puan azalarak 70,7 oldu. Özel sektörde kapasite kullanım oranı ise, geçen yılın aynı ayına göre 2,1 puan, bir önceki aya göre de 1,5 puan azalarak 70,4 oldu. Kapasite kullanımındaki bu düşüşte Kurban bayramı tatilinin de katkısı olduğunu düşünüyoruz.

Değerli Meclis üyeleri,

Küresel kriz, beklentileri olumsuz bir biçimde etkilemiş, tüketici ve reel kesim güven endeksleri hızlı bir biçimde gerilemiştir. Geçen yılın Aralık ayında dibe vuran reel kesim endeksi yılbaşında artmaya başlamış Mayıs ayında 100'ü geçerek pozitifte dönmüştü. Reel kesim güvenindeki bu toparlanmada ÖTV-KDV indirimlerinin piyasalara getirdiği hareketliliğin büyük bir etkisi olmuştur. Ancak, reel kesim güven endeksi o tarihten bu yana düşmektedir. Kasım ayında da reel kesim güven endeksi 2,8 puan düşerek 91,2'ye gerilemiştir. Benzer bir trendi tüketici güveninde de görmekteyiz. Tüketici güveni de Kasım ayında Ekim ayına göre %2,6 oranında azalarak 78,4 değerine geriledi. Ekonomiye güveni azalan tüketici harcamaz, yatırımcı ise yatırım yapmaz. Ekonomideki toparlanma da cılız kalır. Tüketicilerin ve reel sektörün ekonomiye güveninin azalması, ekonomide güven artırıcı tedbirlerin alınmasının ne kadar önemli olduğunu ortaya koymaktadır. Ekonomik krizin en önemli sosyal etkisi işsizlikte görülmüş ve işsizlik 2009 yılında kriz öncesi döneme göre 3-4 puan artarak daha yüksek bir platoya oturmuştur. Eylül döneminde Türkiye genelinde işsiz sayısı geçen yılın aynı dönemine göre 795 bin kişi artarak 3 milyon 396 bin kişiye, işsizlik oranı da 2,7 puanlık artarak %13,4'e yükselmiş, genç nüfusta işsizlik oranı ise 3,7 puan artarak %24,3 olmuştur. Bu rakamlar küresel krizin Türkiye'ye ekonomik ve sosyal maliyetinin ne kadar yüksek olduğunu göstermektedir.

Değerli Meclis üyeleri,

Dün akşam, asgari ücret komisyonu 2010 yılının ilk yarısında brüt asgari ücretin yüzde 5,2, ikinci yarısında ise yüzde 4,3 artacağını açıkladı. Buna göre 2010 yılında brüt asgari ücretteki yıllık artış yüzde 9,74 olacak. 2010 yılının ilk yarısında brüt asgari ücret 729, ikinci yarısında ise 760 liraya, net asgari ücret ise yılın ilk yarısında 577, ikinci yarısında ise 599 liraya yükselecek. Bu artışla birlikte asgari ücretli bir işçinin işverene maliyeti ulaşım ve yemek masraflarıyla birlikte 1000 lirayı aşacak. Her zaman söylediğimiz gibi bu asgari ücret gelişmiş bölgelerimiz için az gelişmemiş bölgelerimiz için yüksektir. Biz bu nedenle yıllardır bölgesel asgari ücret uygulamasına geçilmesini savunduk. Bölgesel asgari ücret uygulamasıyla bölgeler arasındaki gelişmişlik farkları azalacak, rekabet gücümüz artacak, kayıtdışı istihdam azalacak ve istihdam artışı sağlanacaktır. İşsizliğin yüzde 14'lere dayandığı ve uzunca bir süre buralarda kalmasının beklendiği bir dönemde bölgesel asgari ücret uygulaması önerimizi bir kez daha tekrarlıyoruz.

Değerli Meclis üyeleri,

2009 yılının en önemli olaylarından biri de kredi hacmindeki daralmadır. Kredi hacmi Eylül 2008-Nisan 2009 döneminde reel olarak yüzde 11,3 daralmıştı. Kredi hacmi Ekim ayında geçen yılın Eylül ayındaki düzeyin reel olarak hala yüzde 5,2 altındadır. Kredi kanallarının, özellikle KOBİ'ler için hala tıkanık olması ekonomideki toparlanmanın çok yavaş olacağı şeklindeki endişelerimizi artırmaktadır. Bankalar, büyük işletmelere düşük faizlerle kredi verirken KOBİ'lere kredi vermemekte, kredi verseler bile çok yüksek faizler talep etmektedir. Ayrıca Kredi Garanti Fonunun etkili bir biçimde çalışmaması da finansman sıkıntısı içindeki KOBİ'lerin sorunlarını ağırlaştırmaktadır. KOBİ'lere kredi açılmadıkça, sanayide güçlü ve yaygın bir toparlanma beklemek aşırı iyimserlik olur. Bu nedenle bankaların KOBİ'lere kredi açmak için öner sürdükleri şartları yumuşatmaları ve KOBİ kredilerinin yeniden yapılandırılmasında daha esnek bir tavır sergilemeleri gerekmektedir. Aksi takdirde sanayimizdeki kan kaybı 2010 yılında da hızlanarak devam edecektir.

Değerli Meclis üyeleri,

Türkiye ekonomisinin 2010 yılındaki performansı esas olarak dünya ekonomisindeki gelişmelere bağlı olacaktır. Eğer dünya ekonomisi 2010 yılında toparlanmaya başlarsa Türkiye ekonomisinin de buna paralel bir gelişme sergileyeceğini tahmin ediyoruz. Ancak, küresel krizden çıkışın nasıl olacağı uzmanlar arasında da tartışma konusudur. Bazı uzmanlar krizden çıkışın yavaş ancak sürdürülebilir olacağını düşünürken bazıları ise krizin çift dipli olacağını yani ekonomideki toparlanmanın geçici olduğunu ve küresel ekonominin yeniden resesyona gireceğini ifade etmektedir. Eğer çift dipli bir kriz yaşayacaksa işlerin yeniden nasıl ve ne zaman bozulacağını kestirmek güçtür. Önümüzdeki dönemde, Dubai'de olduğu gibi finansal piyasalarda yeni sürprizler yaşayabiliriz. Yunanistan, İspanya, İrlanda, Macaristan gibi ülkeler borçlarını çevirmekte zorluk çekebilirler ve bu gibi gelişmeler dünya ekonomisindeki toparlanmayı yavaşlatabilir hatta yeniden bir resesyona sokabilir. Ama biz, çift dipli resesyona ihtimalini göz ardı etmemekle birlikte ihtiyatlı iyimserliğimizi koruyor ve küresel ekonomideki toparlanmanın, yavaş olmakla birlikte devam edeceğini düşünüyoruz. Dünyadaki gelişmelerin yanı sıra içerideki gelişmelerin de büyüme hızı üzerindeki etkisi olacaktır. Hazine, 2009 yılındaki borç çevirme oranının yüzde 99,5 olacağını açıkladı. Hazine bu kadar borçlanırsa reel sektöre pek fazla bir şey kalmayacak, faizlerdeki düşüş eğilimi de tersine dönecektir. Ayrıca bütçe tahmininde yer alan vergi gelirlerine ulaşmak için getirilecek yeni vergiler tüketicinin harcanabilir gelirinde düşüşe yol açarak iç talep artışını frenleyebilir. Bu tür gelişmeler 2010 büyümesini de olumsuz etkileyecektir. 2010 yılı için diğer bir belirsizlik ise dış finansman ihtiyacının nasıl karşılanacağıdır. IMF konusu artık bir yılan hikayesine dönmüştür. Ekonomiden sorumlu başbakan yardımcısı sayın Ali Babacan, konuyu gündemde tutmak ve beklentilerin bozulmasını engellemek için ayda bir açıklama yaparak IMF anlaşmasını yeniden ısıtıyor.

Geçen gün yaptığı açıklamada sayın bakan bakın ne dedi: "IMF ile anlaşma olursa demek, anlaşma olmama ihtimalini de içeriyor." Hükümet 20 aydır IMF anlaşma olasılığını masada tutmayı başardı ancak, bu tür söylemler ekonomideki belirsizliğin azalmasına bir fayda sağlamıyor. Ayrıca son aylarda artan siyasi gerginlik ve kutuplaşma da bizleri endişelendirmektedir. Ekonomi, geçmişte siyasi istikrarsızlıktan çok çekti. Bu nedenle buradan tüm kesimleri sağduyulu ve sorumlu davranmaya çağırıyor, siyasi istikrarı bozacak, toplumdaki kardeşlik ortamını zedeleyecek tutum ve davranışlardan kaçınmalarını talep ediyoruz. 2009 yılının ilk yarısında Türkiye ekonomisi hızla küçülmüştür. Bu nedenle, 2010 yılının ilk yarısında ekonomik büyüme hızının pozitif olması doğaldır. Ancak, büyümenin 2010 yılında çok sınırlı kalacağını, toparlanmanın oldukça yavaş olacağını tahmin ediyoruz.

Değerli Meclis üyeleri,

Ekonomi yönetimi, kanımızca, küresel krizin Türkiye üzerindeki etkilerini teşhis ve tedavide geç kalmış, ekonomik tedbirlerin alınmasındaki gecikme krizin maliyetinin yükselmesine neden olmuştur. Örneğin, "kısa çalışma" süresinin uzatılması ve ödeneklerinin artırılması yönündeki önerimizin uygulamaya konması dört ay almış ve bu süre içinde birçok işyeri üretimlerini durdurarak işçilerini çıkarmak zorunda kalmıştır. Kredi Garanti Fonu uygulamasının güçlendirilmesi için gerekli düzenlemelerin yapılması bir yılı aşkın bir süre almıştır ve Fon'un çalıştığı hala söylenemez. Ekonomide güven artırıcı tedbirlerin alınmasındaki gecikmeler, tüketici ve reel kesim güveninde toparlanmayı da geciktirmiş ve geciktirmektedir. Ekonomi yönetimi, ekonomik toparlanmayı hızlandırmak ve işsizliğin sosyal maliyetlerini düşürmek için ekonomik politikalarda reel sektöre öncelik vermelidir. Daha da önemlisi, gerçekleştirilecek yapısal reformlar reel sektör üzerinde yoğunlaşmalıdır. Reel sektörün rekabet gücünü artıracak, ülkemizde iş yapma ortamını iyileştirecek, üretim, yatırım, istihdam ve ihracatın önünü açacak yapısal reformlar mutlaka gerçekleştirilmelidir.

Değerli Meclis üyeleri,

Kriz Ankara sanayiini de derinden etkiledi. Kriz ortamında fedakarlık yaparak üyelerimize destek olmak amacıyla Meclisimizin aldığı bir kararla Odamız 2009 yılında aidat ve tarifelere zam yapmamıştı. Bu yıl da tarifeleri değiştirmeme ve aidatlarda ortalama yüzde 20 indirim yapma önerimizi Meclisimizin takdirine sunacağız. Eğer Meclisimiz bu önerimizi onaylarsa tarifelerde 2008 yılı değerlerini korurken aidatlarda 2008 yılı değerlerinden yüzde 20 indirim yapmış olacağız.

Değerli Meclis üyeleri,

Konuşmamın başında da belirttiğim gibi 2009 yılı çok zor bir yıl oldu. 2010 yılının daha iyi bir yıl olmasını diliyorum bu duygu ve düşüncelerle sözlerime son verirken hepinizin yeni yılını kutluyorum ve 2010 yılının ülkemize ve tüm insanlığa barış ve refah getirmesini diliyorum, hepinizi saygıyla selamlıyorum.